C/2024/6822
29.11.2024

RÅDETS HENSTILLING

af 21. oktober 2024

om Litauens økonomiske, budgetmæssige, beskæftigelsesmæssige og strukturelle politikker

(C/2024/6822)

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION,

som henviser til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 121, stk. 2, og artikel 148, stk. 4,

som henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2024/1263 af 29. april 2024 om effektiv samordning af de økonomiske politikker og om multilateral budgetovervågning samt om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1466/97 ([1]), særlig artikel 3, stk. 3,

som henviser til henstilling fra Europa-Kommissionen,

som henviser til beslutninger fra Europa-Parlamentet,

som henviser til konklusioner fra Det Europæiske Råd,

som henviser til udtalelse fra Beskæftigelsesudvalget,

som henviser til udtalelse fra Det Økonomiske og Finansielle Udvalg,

som henviser til udtalelse fra Udvalget for Social Beskyttelse,

som henviser til udtalelse fra Udvalget for Økonomisk Politik, og

som tager følgende i betragtning:

(1) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/241 ([2]), der oprettede genopretnings- og resiliensfaciliteten (»faciliteten«), trådte i kraft den 19. februar 2021. Faciliteten yder finansiel støtte til medlemsstaterne til gennemførelsen af reformer og investeringer og bidrager således med en finanspolitisk impuls finansieret af Unionen. I overensstemmelse med prioriteterne for det europæiske semester for samordning af de økonomiske politikker bidrager faciliteten til den økonomiske og sociale genopretning og til gennemførelsen af bæredygtige reformer og investeringer, navnlig reformer og investeringer, der skal fremme den grønne og den digitale omstilling og gøre medlemsstaternes økonomier mere modstandsdygtige. Den bidrager også til at styrke de offentlige finanser og sætte skub i vækst og jobskabelse på mellemlang og lang sigt samt til at forbedre den territoriale samhørighed i Unionen og støtte den fortsatte gennemførelse af den europæiske søjle for sociale rettigheder.

(2) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2023/435 ([3]) (»REPowerEU-forordningen«), der blev vedtaget den 27. februar 2023, tager sigte på en udfasning af Unionens afhængighed af import af russiske fossile brændstoffer. Dette vil bidrage til energisikkerhed og diversificering af Unionens energiforsyning og samtidig øge udbredelsen af vedvarende energi, energilagringskapaciteten og energieffektiviteten. Litauen tilføjede et nyt REPowerEU-kapitel til sin nationale genopretnings- og resiliensplan for at finansiere vigtige reformer og investeringer, der vil bidrage til at nå REPowerEU-målene.

([1]) EUT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/241 af 12. februar 2021 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten (EUT L 57 af 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([3]) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2023/435 af 27. februar 2023 om ændring af forordning (EU) 2021/241 for så vidt angår kapitler om REPowerEU i genopretnings- og resiliensplaner og om ændring af forordning (EU) nr. 1303/2013, (EU) 2021/1060 og (EU) 2021/1755 og direktiv 2003/87/EF (EUT L 63 af 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) Den 16. marts 2023 offentliggjorde Kommissionen en meddelelse med titlen »EU's konkurrenceevne på lang sigt efter 2030« for at give input til den politiske beslutningstagning og skabe gode rammebetingelser for at øge væksten. I meddelelsen opstilles der ni gensidigt forstærkende indsatsområder til fremme af konkurrenceevnen. Blandt disse indsatsområder udgør adgang til privat kapital, forskning og innovation, uddannelse og færdigheder og et velfungerende indre marked særligt vigtige politiske prioriteter, som bør være genstand for reformer og investeringer med henblik på at håndtere de aktuelle produktivitetsmæssige udfordringer samt styrke Unionens og medlemsstaternes langsigtede konkurrenceevne. Den 14. februar 2024 offentliggjorde Kommissionen en meddelelse med titlen »Årlig rapport om det indre marked og konkurrenceevnen 2024«. I denne meddelelse gennemgås de konkurrencemæssige styrker og udfordringer, der præger det europæiske indre marked, og der gøres status over den årlige udvikling med udgangspunkt i de ni udpegede indsatsområder for konkurrenceevnen.

(4) Den 21. november 2023 vedtog Kommissionen den årlige undersøgelse af bæredygtig vækst 2024, som markerede starten på det europæiske semester 2024 for samordning af de økonomiske politikker. Den 22. marts 2024 godkendte Det Europæiske Råd prioriteterne i den årlige undersøgelse af bæredygtig vækst 2024, som er struktureret omkring de fire dimensioner af konkurrencedygtig bæredygtighed. Den 21. november 2023 vedtog Kommissionen på grundlag af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1176/2011 ([4]) ligeledes rapporten om varslingsmekanismen 2024, hvori Litauen ikke blev udpeget som en af de medlemsstater, der kan være berørt eller kan være i risiko for at blive berørt af ubalancer, og for hvilken der skulle gennemføres en dybdegående undersøgelse. Samme dag vedtog Kommissionen også en udtalelse om Litauens udkast til budgetplan 2024. Kommissionen vedtog også en henstilling med henblik på Rådets henstilling om den økonomiske politik i euroområdet samt et forslag til den fælles beskæftigelsesrapport 2024, hvori gennemførelsen af retningslinjerne for beskæftigelsen og principperne for den europæiske søjle for sociale rettigheder analyseres. Rådet vedtog henstillingen om den økonomiske politik i euroområdet ([5]) (»henstillingen om den økonomiske politik i euroområdet 2024«) den 12. april 2024 og den fælles beskæftigelsesrapport den 11. marts 2024.

(5) Den 30. april 2024 trådte Unionens nye ramme for økonomisk styring i kraft. Rammen omfatter den nye forordning (EU) 2024/1263 om effektiv samordning af de økonomiske politikker og om multilateral budgetovervågning, Rådets ændrede forordning (EF) nr. 1467/97 ([6]) om fremskyndelse og afklaring af gennemførelsen af proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud samt Rådets ændrede direktiv 2011/85/EU ([7]) om krav til medlemsstaternes budgetmæssige rammer. Formålet med den nye ramme for økonomisk styring er at fremme sunde og holdbare offentlige finanser, bæredygtig og inklusiv vækst og modstandsdygtighed gennem reformer og investeringer samt forhindre uforholdsmæssigt store offentlige underskud. Den nye ramme for økonomisk styring fremmer også det nationale ejerskab og lægger større vægt på det mellemfristede sigte, samtidig med at der fokuseres på en mere effektiv og sammenhængende håndhævelse. Hver medlemsstat skal forelægge Rådet og Kommissionen en national mellemfristet plan for finans- og strukturpolitiske tiltag. En national mellemfristet plan for finans- og strukturpolitiske tiltag indeholder en medlemsstats finanspolitiske tilsagn samt reform- og investeringstilsagn og dækker en planlægningsperiode på fire eller fem år afhængigt af den nationale valgperiodes normale varighed. Nettoudgiftskursen ([8]) i de nationale mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag skal stemme overens med kravene i forordning (EU) 2024/1263, herunder kravene om, at den offentlige gæld bringes eller fastholdes på en troværdig nedadgående kurs ved udgangen af tilpasningsperioden, eller om, at den forbliver på et forsvarligt niveau på under 60 % af bruttonationalproduktet (BNP), og om, at det offentlige underskud bringes og/eller fastholdes under traktatens referenceværdi på 3 % af BNP på mellemlang sigt. Hvis en medlemsstat giver tilsagn om at gennemføre et sæt relevante reformer og investeringer i overensstemmelse med kriterierne i forordning (EU) 2024/1263, kan tilpasningsperioden forlænges med op til tre år. Til støtte for udarbejdelsen af disse nationale mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag offentliggjorde Kommissionen den 21. juni 2024 en vejledning om de oplysninger, som medlemsstaterne skal fremlægge i deres nationale mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag og i deres årlige statusrapporter. I overensstemmelse med artikel 5 og 36 i forordning (EU) 2024/1263 meddelte Kommissionen medlemsstaterne referencekurser og tekniske oplysninger, hvor det var relevant. Medlemsstaterne skal forelægge deres nationale mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag senest den 20. september 2024, medmindre medlemsstaten og Kommissionen bliver enige

([4]) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1176/2011 af 16. november 2011 om forebyggelse og korrektion af makroøkonomiske ubalancer (EUT L 306 af 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) Rådets henstilling (EU) af 12. april 2024 om den økonomiske politik i euroområdet (EUT C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Rådets forordning (EF) nr. 1467/97 af 7. juli 1997 om fremskyndelse og afklaring af gennemførelsen af proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud (EFT L 209 af 2.8.1997, s. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Rådets direktiv 2011/85/EU af 8. november 2011 om krav til medlemsstaternes budgetmæssige rammer (EUT L 306 af 23.11.2011, s. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Nettoudgifter som defineret i artikel 2, nr. 2), i forordning (EU) 2024/1263: »nettoudgifter«: offentlige udgifter, eksklusive i) renteudgifter, ii) diskretionære foranstaltninger på indtægtssiden, iii) udgifter til EU-programmer, der fuldt ud modsvares af indtægter fra EU-midler, iv) nationale udgifter til medfinansiering af programmer finansieret af Unionen, v) konjunkturbestemte elementer af udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse, samt vi) engangsforanstaltninger og andre midlertidige foranstaltninger.

om at forlænge fristen med en rimelig periode. I overensstemmelse med deres nationale retlige rammer kan medlemsstaterne drøfte deres udkast til mellemfristede planer med deres nationale parlamenter, anmode de uafhængige finanspolitiske institutioner om at afgive en udtalelse og gennemføre en høring af arbejdsmarkedets parter og andre nationale interessenter.

(6) I 2024 forløber det europæiske semester for samordning af de økonomiske politikker fortsat sideløbende med gennemførelsen af faciliteten. At gennemføre genopretnings- og resiliensplanerne fuldt ud er fortsat et vigtigt element i opfyldelsen af de politiske prioriteter under det europæiske semester, eftersom planerne bidrager effektivt til at håndtere alle eller en betydelig del af de udfordringer, der er identificeret i de relevante landespecifikke henstillinger, der er blevet udstedt i de senere år. De landespecifikke henstillinger fra 2019, 2020, 2022 og 2023 er fortsat lige relevante for de genopretnings- og resiliensplaner, der er blevet revideret, ajourført eller ændret i henhold til artikel 14, 18 og 21 i forordning (EU) 2021/241.

(7) Den 14. maj 2021 indgav Litauen sin nationale genopretnings- og resiliensplan til Kommissionen i overensstemmelse med artikel 18, stk. 1, i forordning (EU) 2021/241. Kommissionen har i medfør af artikel 19 i forordning (EU) 2021/241 vurderet genopretnings- og resiliensplanens relevans, effektivitet, virkningsfuldhed og sammenhæng i overensstemmelse med vurderingsretningslinjerne i bilag V til nævnte forordning. Den 28. juli 2021 vedtog Rådet en gennemførelsesafgørelse om godkendelse af vurderingen af Litauens genopretnings- og resiliensplan ([9]), som blev ændret den 9. november 2023 i henhold til artikel 18, stk. 2, i forordning (EU) 2021/241 for at ajourføre det maksimale finansielle bidrag til den ikketilbagebetalingspligtige finansielle støtte samt for at tilføje kapitlet om REPowerEU ([10]). Tilrådighedsstillelsen af trancher er betinget af, at Kommissionen i overensstemmelse med artikel 24, stk. 5, i forordning (EU) 2021/241 har vedtaget en afgørelse om, at Litauen på tilfredsstillende vis har opfyldt de relevante milepæle og mål, der er anført i Rådets gennemførelsesafgørelse. En tilfredsstillende opfyldelse forudsætter, at opfyldelsen af forudgående milepæle og mål ikke er blevet tilbagerullet.

(8) Den 19. juni 2024 offentliggjorde Kommissionen landerapporten for Litauen 2024. Heri foretages der en vurdering af Litauens fremskridt med gennemførelsen af de relevante landespecifikke henstillinger, der blev vedtaget af Rådet mellem 2019 og 2023, og der gøres status over Litauens gennemførelse af genopretnings- og resiliensplanen. På grundlag af denne analyse er der i landerapporten udpeget mangler med hensyn til de udfordringer, som enten ikke håndteres eller kun håndteres delvist i genopretnings- og resiliensplanen, ligesom der også afdækkes nye udfordringer. Rapporten indeholder også en vurdering af Litauens fremskridt med gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder og opfyldelsen af Unionens overordnede mål vedrørende beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse samt af fremskridtene med gennemførelsen af De Forenede Nationers verdensmål for bæredygtig udvikling.

(9) Ifølge data valideret af Eurostat steg Litauens offentlige underskud fra 0,6 % af BNP i 2022 til 0,8 % i 2023, mens den offentlige gæld steg fra 38,1 % af BNP ved udgangen af 2022 til 38,3 % ved udgangen af 2023.

(10) Den 12. juli 2022 henstillede Rådet ([11]), at Litauen traf foranstaltninger med henblik på i 2023 at sikre, at væksten i nationalt finansierede primære løbende udgifter var i overensstemmelse med en overordnet neutral finanspolitisk kurs ([12]), under hensyntagen til fortsat midlertidig og målrettet støtte til de husholdninger og virksomheder, der er mest sårbare over for stigninger i energipriserne, og til personer på flugt fra Ukraine. Samtidig skulle Litauen være rede til at tilpasse de løbende udgifter til den omskiftelige situation. Det blev også henstillet til Litauen at øge de offentlige investeringer i den grønne og den digitale omstilling og i energisikkerhed under hensyntagen til REPowerEU-initiativet, herunder ved at anvende faciliteten og andre EU-midler. Ifølge Kommissionens skøn var den finanspolitiske kurs ([13]) i 2023 ekspansiv med 0,6 % af BNP i en situation med høj inflation. Væksten i nationalt finansierede primære løbende udgifter (ekskl. diskretionære foranstaltninger på indtægtssiden) i 2023 indebar et stort set neutralt bidrag til den finanspolitiske kurs på - 0,2 % af BNP. Dette omfatter stigningen på 0,1 % af BNP i omkostningerne ved at yde midlertidig beskyttelse til fordrevne personer fra Ukraine. Væksten i nationalt finansierede primære løbende udgifter i 2023 var i overensstemmelse med Rådets henstilling af 12. juli 2022. Det

([9]) ST 10477/21 INIT og ST 10477/21 ADD 1.

([10]) Rådets gennemførelsesafgørelse af 9. november 2023 om ændring af gennemførelsesafgørelsen af 28. juli 2021 om godkendelse af vurderingen af Litauens genopretnings- og resiliensplan (ST 14637/23 INIT og ST 14637/23 ADD 1).

([11]) Rådets henstilling af 12. juli 2022 om Litauens nationale reformprogram for 2022 og med Rådets udtalelse om Litauens stabilitetsprogram for 2022 (EUT C 334 af 1.9.2022, s. 120).

([12]) På grundlag af Kommissionens forårsprognose 2024 anslås Litauens potentielle produktionsvækst på mellemlang sigt i 2023, som anvendes til at måle den finanspolitiske kurs, nominelt til 10,5 %, målt ud fra den gennemsnitlige potentielle realvækst over ti år og BNP-deflatoren for 2023.

([13]) Den finanspolitiske kurs bestemmes ud fra den årlige ændring i den underliggende offentlige budgetstilling. Den bruges til at bedømme den økonomiske impuls fra finanspolitiske tiltag, både dem, der finansieres nationalt, og dem, der finansieres over EU-budgettet. Den finanspolitiske kurs måles som forskellen mellem i) den potentielle vækst på mellemlang sigt og ii) ændringen i de primære udgifter ekskl. diskretionære foranstaltninger på indtægtssiden (og ekskl. midlertidige nødforanstaltninger i forbindelse med covid-19-krisen) og inkl. udgifter finansieret med ikketilbagebetalingspligtig støtte (tilskud) under faciliteten og andre EU-midler.

stort set neutrale bidrag fra nationalt finansierede primære løbende udgifter skyldes reduktionen med 0,9 procentpoint i omkostningen ved de (målrettede og ikkemålrettede) støtteforanstaltninger til husholdninger og virksomheder som reaktion på stigninger i energipriserne. Offentlige lønninger, sociale ydelser og pensioner var blandt de vigtigste drivkræfter bag væksten i nationalt finansierede primære løbende udgifter (ekskl. diskretionære foranstaltninger på indtægtssiden). Udgifter finansieret af tilskud under faciliteten og andre EU-midler beløb sig til 1,2 % af BNP i 2023. Nationalt finansierede investeringer udgjorde 3,5 % af BNP i 2023, hvilket svarer til en stigning på 0,9 procentpoint i forhold til 2022. Litauen finansierede yderligere investeringer ved hjælp af faciliteten og andre EU-midler. Litauen har finansieret offentlige investeringer i den grønne og den digitale omstilling og i energisikkerhed, som f.eks. installation af fire energilagerfaciliteter for at garantere sikkerheden og stabiliteten i det litauiske elsystem. Denne offentlige investering finansieres delvist af faciliteten og andre EU-midler.

(11) Ifølge Kommissionens forårsprognose 2024 ventes det reale BNP at stige med 2,0 % i 2024 og 2,9 % i 2025, mens inflationen målt ved det harmoniserede forbrugerprisindeks (HICP) ventes at være på 1,9 % i 2024 og 1,8 % i 2025.

(12) Ifølge Kommissionens forårsprognose 2024 ventes det offentlige underskud at udgøre 1,8 % af BNP i 2024, mens den offentlige gældskvote vil stige til 38,9 % ved udgangen af 2024. Stigningen i underskuddet i 2024 afspejler udgiftsstigninger, der ikke fuldt ud modsvares af stigende indtægter. Udgifterne stiger som følge af indekseringen af pensioner og sociale ydelser, stigende offentlige lønninger, løbende overførsler fra staten og renteudgifter. De offentlige lønninger forventes at stige i samme tempo som lønningerne i den private sektor for at bevare den offentlige sektors konkurrenceevne som arbejdsgiver. Ifølge Kommissionens skøn vil finanspolitikken være ekspansiv med 1,6 % af BNP i 2024.

(13) Ifølge Kommissionens forårsprognose 2024 forventes der at blive finansieret udgifter via ikketilbagebetalingspligtig støtte (»tilskud«) under faciliteten i 2024 svarende til 0,8 % af BNP sammenlignet med 3,0 % af BNP i 2023. De udgifter, der finansieres med tilskud under faciliteten, vil muliggøre investeringer af høj kvalitet og produktivitetsfremmende reformer, uden at dette har direkte indvirkning på Litauens offentlige saldo eller gæld. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2024 forventes der at blive finansieret udgifter med lån fra faciliteten i 2024 svarende til 0,5 % af BNP sammenlignet med 0,0 % af BNP i 2023.

(14) Den 14. juli 2023 henstillede Rådet ([14]), at Litauen opretholdt en sund finanspolitisk stilling i 2024. Medlemsstaterne blev i forbindelse med gennemførelsen af deres budgetter for 2023 og udarbejdelsen af deres udkast til budgetplaner for 2024 opfordret til at tage hensyn til, at Kommissionen ville foreslå Rådet at indlede underskudsbaserede procedurer i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud på grundlag af de endelige data for 2023. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2024 forventes Litauens strukturelle saldo at udgøre - 0,8 % af BNP i 2024 i forhold til 0,1 % i 2023, og den vil dermed ligge tæt på landets mellemfristede budgetmålsætning om en strukturel saldo på - 1,0 % af BNP. Dette er i overensstemmelse med Rådets henstilling.

(15) Derudover henstillede Rådet, at Litauen traf foranstaltninger med henblik på at afvikle de gældende energistøttenødforanstaltninger hurtigst muligt i 2023 og 2024. Rådet henstillede endvidere, at hvis nye stigninger i energipriserne nødvendiggør nye eller fortsatte støtteforanstaltninger, skulle Litauen sikre, at sådanne støtteforanstaltninger er rettet mod at beskytte sårbare husholdninger og virksomheder, er finanspolitisk overkommelige og opretholder incitamenter til energibesparelser. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2024 forventes nettobudgetomkostningerne ([15]) ved energistøttenødforanstaltninger at udgøre 0,3 % af BNP i 2023, mindre end 0,1 % i 2024 og 0,0 % i 2025. Navnlig vil kompensationen for moms beregnet på varmeenergi og varmt vand til husholdningsforbrugere fortsat være gældende i 2024. Energistøttenødforanstaltningerne er blevet afviklet i 2023 og 2024. Dette er i overensstemmelse med Rådets henstilling.

(16) Rådet henstillede også, at Litauen bevarer nationalt finansierede offentlige investeringer og sikrer en effektiv udnyttelse af tilskud under faciliteten og af andre EU-midler, navnlig for at fremme den grønne og den digitale omstilling. Ifølge Kommissionens forårsprognose 2024 forventes de nationalt finansierede offentlige investeringer at falde fra 3,5 % af BNP i 2023 til 3,3 % af BNP i 2024. Dette skyldes usædvanligt høje investeringer i 2023 i infrastruktur, herunder til forsvar og sikkerhed. Til sammenligning udgjorde nationalt finansierede offentlige investeringer i gennemsnit 2,8 % af BNP i perioden 2019-2022. Under hensyntagen til disse yderligere faktorer vurderes de offentlige investeringer i 2024 at være i overensstemmelse med Rådets henstilling. Samtidig forventes de

([14]) Rådets henstilling af 14. juli 2023 om Litauens nationale reformprogram for 2023 og med Rådets udtalelse om Litauens stabilitetsprogram for 2023 (EUT C 312 af 1.9.2023, s. 135).

([15]) Tallene angiver niveauet for de årlige budgetomkostninger ved disse foranstaltninger inklusive indtægter og udgifter og, hvor det er relevant, eksklusive indtægter fra skatter og afgifter på energileverandørernes ekstraordinære fortjenester.

offentlige investeringer, der finansieres med EU-midler, herunder tilskud under faciliteten, at stige fra 1,2 % af BNP i 2023 til 1,8 % af BNP i 2024.

(17) På grundlag af de politiske foranstaltninger, der var kendt på skæringsdatoen for prognosen, og under antagelse af en uændret politik forventes det offentlige underskud ifølge Kommissionens forårsprognose 2024 at udgøre 2,2 % af BNP i 2025. Stigningen i underskuddet i 2025 afspejler hovedsagelig stigende sociale udgifter som følge af indekseringen af pensioner og sociale ydelser, mens indtægterne forventes at forblive stabile i procent af BNP. Den forventede stigning i indtægterne fra sociale bidrag og indirekte skatter vil blive opvejet af faldende indtægter fra selskabsskatter som følge af udfasningen af det »midlertidige solidaritetsbidrag«, der i øjeblikket opkræves af bankerne ([16]), samt det forventede fald i renteindtægterne, efterhånden som regeringen planlægger at reducere sine kontantindskud i centralbanken. Den offentlige gældskvote ventes at stige til 41,6 % ved udgangen af 2025, hvilket skyldes det stigende underskud.

(18) Litauens skatteindtægter som andel af BNP steg i 2023, men ligger betydeligt under EU-gennemsnittet. Dette begrænser de midler, der er til rådighed for offentlige udgifter til sundhedspleje, social beskyttelse og generelle offentlige tjenester. I 2022 udgjorde indtægterne fra ejendomsskatter, som er blandt de skatter, der er mindst skadelige for væksten, kun 0,3 % af BNP, hvilket er ca. syv gange lavere end EU-gennemsnittet. Litauen opkrævede kapitalskatter svarende til mindre end halvdelen af EU-gennemsnittet (som en andel af BNP), har nogle af de laveste transportafgifter i Unionen og er en af de få medlemsstater, der ikke opkræver en årlig bilafgift. De offentlige udgifter til social beskyttelse steg i 2023, men ligger stadig betydeligt under EU-gennemsnittet. Dette giver sig udslag i relativt lave sociale ydelser med begrænset dækning og alderspensioner, der er blandt de laveste i Unionen i forhold til lønindtægten ([17]). Udgifterne til generelle offentlige tjenester er særligt lave og udgør (i procent af BNP) mindre end halvdelen af, hvad der i gennemsnit afsættes hertil i Unionen. Utilstrækkelige finansielle ressourcer til sundhedspleje resulterer i et højt niveau af uopfyldte behov for patienter, navnlig for lavindkomstgrupper, en stærk afhængighed af egenbetaling og manglende evne til at tilbyde sundhedspersonalet konkurrencedygtige lønninger og vilkår.

(19) I overensstemmelse med artikel 19, stk. 3, litra b), i forordning (EU) 2021/241 og med bilag V, kriterium 2.2, til nævnte forordning indeholder genopretnings- og resiliensplanen et omfattende sæt gensidigt forstærkende reformer og investeringer, som skal gennemføres senest i 2026. Disse reformer og investeringer forventes at bidrage effektivt til at håndtere alle eller en betydelig del af de udfordringer, der er identificeret i de relevante landespecifikke henstillinger. Det er afgørende, at der inden for denne stramme tidshorisont gøres hurtige fremskridt med den effektive gennemførelse af genopretnings- og resiliensplanen, herunder med REPowerEU-kapitlet, for at styrke Litauens langsigtede konkurrenceevne gennem den grønne og den digitale omstilling, samtidig med at der sikres social retfærdighed. For at opfylde tilsagnene i genopretnings- og resiliensplanen senest i august 2026 er det afgørende, at Litauen fortsætter gennemførelsen af reformer og investeringer, navnlig skattereformen, ved at sætte ind over for de relevante udfordringer. Det er fortsat afgørende, at lokale og regionale myndigheder, arbejdsmarkedets parter, civilsamfundet og andre relevante interessenter inddrages systematisk for at sikre et bredt ejerskab og således en vellykket gennemførelse af genopretnings- og resiliensplanen.

(20) Som led i midtvejsgennemgangen af programmerne vedrørende samhørighedspolitikken, jf. artikel 18 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/1060 ([18]), skal Litauen gennemgå hvert enkelt program, der støttes af Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU), Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+), Samhørighedsfonden og Fonden for Retfærdig Omstilling (»FRO«), senest i marts 2025 under hensyntagen til bl.a. de udfordringer, der er identificeret i de landespecifikke henstillinger for 2024, og den nationale energi- og klimaplan. Denne gennemgang danner grundlaget for den endelige tildeling af EU-midler til hvert program. Selv om Litauen har gjort fremskridt med gennemførelsen af programmerne vedrørende samhørighedspolitikken og den europæiske søjle for sociale rettigheder, er der stadig udfordringer, og der er fortsat betydelige regionale forskelle mellem hovedstadsregionen og resten af Litauen med hensyn til økonomisk aktivitet, investeringer og sociale indikatorer. Det er afgørende at fremskynde gennemførelsen af programmerne vedrørende samhørighedspolitikken. De aftalte prioriteter for programmerne er fortsat relevante. Det er vigtigt fortsat at tackle regionale forskelle, samtidig med at der fokuseres på de amter, der halter bagefter. Det er fortsat relevant at forbedre kvaliteten af og adgangen til uddannelse (herunder

([16]) Den 18. juni 2024 forlængede det litauiske parlament »det midlertidige solidaritetsbidrag« med et år, indtil udgangen af 2025. De forventede yderligere indtægter (ca. 0,1 % af BNP) er ikke afspejlet i Kommissionens forårsprognose 2024.

([17]) I Litauen beskattes alderspensioner ikke, og der betales ikke bidrag til socialforsikring. Sammenligningen er lavet mellem nettoalderspensioner og bruttolønindtægter.

([18]) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/1060 af 24. juni 2021 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond Plus, Samhørighedsfonden, Fonden for Retfærdig Omstilling og Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond og om finansielle regler for nævnte fonde og for Asyl-, Migrations- og Integrationsfonden, Fonden for Intern Sikkerhed og instrumentet for finansiel støtte til grænseforvaltning og visumpolitik (EUT L 231 af 30.6.2021, s. 159, http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

ved at gennemføre den europæiske børnegaranti), sociale tjenester og sundhedstjenester. Litauen kan også gøre brug af platformen for strategiske teknologier for Europa, der er oprettet ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2024/795 ([19]), til at støtte omstillingen af industrien ved hjælp af udvikling og fremstilling af digitale teknologier og deep tech-innovation med høj merværdi samt rene og ressourceeffektive teknologier og bioteknologier, herunder inden for forsvar og dobbelt anvendelse.

(21) Foruden de økonomiske og sociale udfordringer, som genopretnings- og resiliensplanen og andre EU-midler er rettet mod, står Litauen over for en række yderligere udfordringer i forbindelse med sundheds- og pensionssystemer, konkurrenceevne, offentlige tjenester samt miljø- og ressourceforvaltning.

(22) Udbuddet af forebyggende og primære sundhedsydelser samt tidlig diagnosticering er begrænset i Litauen, og der er mangel på personale med de rette kompetencer i den primære sundhedspleje. Som følge heraf er den dødelighed, der kan forebygges og behandles, fortsat høj. Dette påvirkes ikke alene af svagheder i forebyggende indgreb, sundhedsscreening og behandling, men også adfærdsmæssige risikofaktorer. Sundhedsudgifterne er fortsat blandt de laveste i Unionen (i 2021 var kun 68,6 % af disse offentligt finansieret). Litauen er begyndt at træffe lovgivningsmæssige foranstaltninger og gennemføre investeringer for at styrke den primære og forebyggende pleje, men dette har endnu ikke givet pote.

(23) Selv om de sociale ydelser og alderspensionerne i gennemsnit har været stigende i de seneste år, er skatte- og socialsikringssystemets evne til at afhjælpe fattigdom (20,9 % i forhold til 16,5 % i Unionen) og indkomstulighed (der målt efter S20/S80-kvintilsatsen er på 6,39 i forhold til 4,74 i Unionen som helhed) i Litauen stadig utilstrækkelig. Alderspensionernes tilstrækkelighed i forhold til indkomsten før pensionering er blevet forværret og er fortsat kritisk lav. I 2022 udgjorde den disponible medianindkomst for ældre (65 år eller derover) 65 % af medianen før pensionering ([20]), hvilket er 15 procentpoint lavere end EU-gennemsnittet. Denne forskel mellem lønindkomsten før pensionering og indkomsten efter pensionering er vokset siden 2014. Den samlede kompensationsgrad for alderspensioner ([21]), der udtrykker pensionernes størrelse som en andel af bruttolønindkomsten før pensionering, var i 2022 den laveste i Unionen. Selv om den gennemsnitlige pension fra den statslige socialsikringsfond er steget betydeligt (fra 277 EUR i 2017 til 539 EUR i 2023), ligger den stadig under fattigdomsgrænsen (564 EUR i 2023). Pensionernes lave tilstrækkelighed samlet set er den primære årsag til fattigdommen blandt ældre. I 2022 var andelen af ældre i risiko for fattigdom en af de højeste i Unionen (39,5 % i Litauen i forhold til 17,3 % i Unionen som helhed). På trods af de seneste års fremskridt er energifattigdommen fortsat blandt de højeste i Unionen. Hvis der tages fat på disse udfordringer, vil det også bidrage til at støtte den opadgående sociale konvergens i overensstemmelse med Kommissionens tjenestegrenes landeanalyse i anden fase på grundlag af elementerne i rammen for social konvergens, der blev iværksat som pilotprojekt i 2024. I overensstemmelse med artikel 3, stk. 3, litra b), i forordning (EU) 2024/1263 skal det europæiske semester omfatte Kommissionens overvågning af gennemførelsen af retningslinjerne for beskæftigelsen, bl.a. via en ramme til at identificere risici for den sociale konvergens.

(24) Der er fortsat regionale forskelle i Litauen, som forværres af den negative demografiske udvikling. I Litauen er kløften mellem by og land med hensyn til risikoen for fattigdom eller social udstødelse betydeligt større end EU-gennemsnittet (10,7 procentpoint mod 0,4 procentpoint i 2022, beregnet som forskellen i andelen af befolkningen). For mindre og mere fjerntliggende kommuner bliver det stadig vanskeligere at sikre effektiv adgang til sundhedspleje, uddannelse, sociale tjenester, transport, energi, vandforsyning og andre offentlige tjenester af høj kvalitet og at fremskynde den økonomiske udvikling. Der er mangel på samarbejde mellem Kommunerne om at samle ekspertise og investeringer med henblik på at øge og forbedre effektiviteten i leveringen af offentlige tjenester. Et fragmenteret og ujævnt udviklet offentligt transportsystem, manglen på intern konnektivitet og intermodalitet ([22]), rejseplanlægning og andre basale passagertjenester hindrer adgangen til beskæftigelse og offentlige tjenester, navnlig i fjerntliggende områder og landdistrikter, hvilket bidrager til regionale forskelle. Litauen har det mindst udviklede og mindst anvendte offentlige transportnet i Unionen, idet kun 5,3 % af passagertrafikken foregår med offentlig

([19]) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2024/795 af 29. februar 2024 om oprettelse af platformen for strategiske teknologier for Europa (STEP) og ændring af direktiv 2003/87/EF samt forordning (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 og (EU) 2021/241 (EUT L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

([20]) Disponibel medianindkomst i aldersgruppen 55-64 år.

([21]) Indikatoren defineres som den individuelle bruttomedianpensionsindkomst i aldersgruppen 65-74 år i forhold til den individuelle bruttomedianarbejdsindkomst i aldersgruppen 50-59 år, ekskl. andre sociale ydelser.

([22]) Et kendetegn ved et transportsystem, hvor mindst to forskellige transportformer anvendes på en integreret måde for at fuldføre en dør-til-dør-transportsekvens.

transport, heraf 0,9 % med tog. Litauen har betydelige muligheder for at forbedre koordineringen af sit offentlige transportsystem både på regionalt og centralt plan.

(25) Litauen har oplevet begrænset produktivitetsvækst, delvis på grund af manglende overensstemmelse mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer. Selv om landet har en af de højeste gennemførelsesprocenter for videregående uddannelser, er manglen på kvalificeret personale en stor hindring for langsigtede investeringer for 72 % af de litauiske virksomheder, mens kun 47 % af universitetsuddannede finder job, der svarer til deres uddannelsesniveau. Inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i udviklingen af de videregående uddannelsers indhold og kvalitetskontrollen af videregående uddannelser er fortsat svag. Netværket af videregående uddannelsesinstitutioner er ikke blevet tilpasset det faldende antal studerende og vil blive udsat for yderligere pres, når det nye adgangssystem for studerende træder i kraft i år. Litauen har planlagt flere projekter vedrørende omorganisering af videregående uddannelser, men der er behov for en yderligere indsats for at øge effektiviteten af netværket for videregående uddannelse og konsolidere det fragmenterede forskningssystem.

(26) Litauen halter bagefter EU-gennemsnittet med hensyn til forskellige innovationsindikatorer såsom forsknings- og innovationsintensitet (FoI), offentlig-private partnerskaber og private investeringer i FoI. Offentlige udgifter til FoI udgjorde 0,53 % af BNP i 2022, hvilket er det laveste niveau siden 2007. Komplekse regler begrænser den akademiske verdens og erhvervslivets adgang til offentlige støtte til FoI. De private investeringer i FoI er stagneret i de seneste år og er tre gange lavere end EU-gennemsnittet. Dette forværres af den begrænsede adgang til finansiering, der hæmmer væksten i innovative virksomheder, navnlig små og mellemstore virksomheder, som har begrænset adgang til alternative finansieringskilder.

(27) Litauens økonomi, og navnlig landets industri, er betydeligt mindre effektiv med hensyn til at anvende materialer til at producere velstand end EU-gennemsnittet. Ressourceproduktiviteten har ligget konstant under EU-gennemsnittet siden 2018 og er kendetegnet ved et større materialefodaftryk. Litauens udnyttelsesgrad for cirkulære materialer var tre gange lavere end EU-gennemsnittet i 2022 (4,1 % sammenlignet med 11,5 %) og har ikke vist tegn på forbedringer siden 2018. Det betyder, at ca. 96 % af alle materialer ikke genbruges i Litauen, hvilket tyder på, at der er betydelige muligheder for at forbedre det fragmenterede sorterings- og genanvendelsessystem for affald og fremme anvendelsen af sekundære materialer til værdiskabelse. Desuden er tre fjerdedele af Litauens bygningsmasse opført før 1992, hvilket har resulteret i dårlig energieffektivitet og højere energiforbrug (og energifattigdom). En forbedring af ressourceproduktiviteten kan mindske afhængigheden af ustabile råvaremarkeder, sænke produktionsomkostningerne og dermed øge konkurrenceevnen ved hjælp af effektivitetsgevinster og samtidig bidrage til at minimere de negative indvirkninger på miljøet. Samtidig har to tredjedele af de levesteder, der er beskyttet i henhold til EU-lovgivningen, en ugunstig bevaringsstatus, mens der kun er opnået en god økologisk tilstand for halvdelen af alle overfladevandområder. Litauen har oplevet et betydeligt tab af biodiversitet i landbrugsområderne. Dette illustreres ved, at bestanden af agerlandsfugle næsten er halveret i perioden 2000-2020. Desuden er landbrugssektoren den næststørste udleder af drivhusgasser i Litauen, og emissionerne har været stigende siden 2005. Samlet set blev manglen på miljøinvesteringer anslået til 2,2 % af BNP i Litauen i perioden 2014-2020, hvilket er et godt stykke over EU-gennemsnittet på 0,8 %. Der er derfor stadig mulighed for yderligere at tilpasse landbrugspraksis til miljømålene.

(28) I betragtning af de nære indbyrdes forbindelser mellem euromedlemsstaternes økonomier og disse økonomiers kollektive bidrag til Den Økonomiske og Monetære Unions rette virkemåde henstillede Rådet i 2024, at medlemsstaterne i euroområdet træffer foranstaltninger, herunder gennem deres genopretnings- og resiliensplaner, til at efterkomme henstillingen om den økonomiske politik i euroområdet 2024. For Litauen bidrager henstilling 1, 2, 3 og 4 til gennemførelse af den første, anden, tredje og fjerde henstilling i henstillingen vedrørende euroområdet 2024,

HENSTILLER, at Litauen i 2024 og 2025 træffer foranstaltninger med henblik på at:

1. forelægge den mellemfristede plan for finans- og strukturpolitiske tiltag i rette tid; i overensstemmelse med kravene i den reformerede stabilitets- og vækstpagt begrænse væksten i nettoudgifter ([23]) i 2025 til det niveau, der er nødvendigt for bl. a. at fastholde det offentlige underskud under traktatens referenceværdi på 3 % af BNP, og fastholde den offentlige gæld

([23]) I henhold til artikel 2, nr. 2), i forordning (EU) 2024/1263 er »nettoudgifter« offentlige udgifter, eksklusive renteudgifter, diskretionære foranstaltninger på indtægtssiden, udgifter til EU-programmer, der fuldt ud modsvares af indtægter fra EU-midler, nationale udgifter til medfinansiering af programmer finansieret af Unionen, konjunkturbestemte elementer af udgifter til arbejdsløshedsunderstøttelse samt engangsforanstaltninger og andre midlertidige foranstaltninger.

på et forsvarligt niveau på mellemlang sigt; tilvejebringe tilstrækkelig finansiering til sundhedspleje, social beskyttelse og generelle offentlige tjenester

2. sætte ind over for de relevante udfordringer for at muliggøre en fortsat hurtig og effektiv gennemførelse af genopretnings- og resiliensplanen, herunder REPowerEU-kapitlet, og sikre fuldførelse af reformer og investeringer senest i august 2026; fremskynde gennemførelsen af programmerne vedrørende samhørighedspolitikken; i forbindelse med midtvejsgennemgangen fortsat fokusere på de aftalte prioriteter, idet der tages hensyn til de muligheder, som platformen for strategiske teknologier for Europa giver for at forbedre konkurrenceevnen
3. forbedre sundhedsresultaterne og sundhedssystemets modstandsdygtighed ved at styrke den primære sundhedspleje og udvide den forebyggende pleje; øge alderspensionernes tilstrækkelighed, samtidig med at pensionssystemets holdbarhed opretholdes; afhjælpe regionale forskelle ved at fremme samarbejdet mellem kommunerne om at forbedre adgangen til offentlige tjenester, herunder offentlig transport
4. afhjælpe misforholdet mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer ved at gøre de videregående uddannelser mere arbejdsmarkedsrelevante; fremme private investeringer i forskning og innovation; øge ressourceproduktiviteten med henblik på at gøre fremskridt hen imod en cirkulær økonomi.

Udfærdiget i Luxembourg, den 21. oktober 2024.

På Rådets vegne

NAGY I.

Formand